СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 65. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 21-го БЕРЕЗНЯ 1950. No. 65. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 21, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen {4-0807 / 4-0237} — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ТОРГОВЕЛЬНА ПАЛАТА ЗА ЦИВІЛЬНУ ОБОРОНУ

Вашингтон, 19 березня. — У передодень конгресових дописів за поступ у цивільній обороні Торговельна Палата Злучених Держав візвала свої відділи про різних місцевостях країни допомогти справі оборони. Идеться про розміщення промислу у відношенні до військових інсталяцій, географічного положення та інших стратегічних чинників. У цій справі кожна місцевість може бути покликана до сповнення відповідної ролі. Торговельна Палата підкреслила значення цивільної оборони з таких причин: Тому, що заходить небезпека атомового нападу й інших небезпек модерної війни, міста, промислові підприємства і цивільне населення країни можуть стати ціллю нападу, подібно як і військові інсталяції. Повітряна сила причинилася до зменшення ґльобального простору й усунула природні перегороди між поодинокими країнами. Наша країна мусить бути готова на наглі напади, які можуть обезсилити осередки прокукції. На таку можливість треба заздалегідь приготовитися. Треба наперед обрахувати можливі місцеві засоби для втримання життя, а до них належать: постачання води; втримання комунікацій серед несподіваної перерви; втримання транспортових уладжень, таких як автобуси, вантажні авта, трамваї, підземні залізниці; необхідні сховорища і притулки для бездомних осіб; устаткування для гашення пожеж і підготову людей до таких можливостей.

ВОДНОРОДНА БОМБА ЯК ЯК ЗАСІБ САМОГУБСТВА ЛЮДСТВА.

Ню Йорк. — Д-р Гарисон Бравн з університету Шікаґо сказав на обіді письменників для поширення ідеї світового уряду у готелю Валдорф Асторія, що переважаюча частина науковців уже хвора „від бомб" і займається тепер провіркою причин до такого душевного настрою. Одначе він сказав, що людина в теперішній стадії світового напруження може вжити водневої бомби на знищення людства, а це було б самогубством. Другий промовець, Вилием Л. Бат, колишній містопредсідник Воєнної Продукції Ради, сказав, що теперішня політична й економічна система нашої країни не витримає третьої світової війни: Після такої війни не останеться нічого з теперішнього приватного підприємства і „мало або й нічого не останеться з демократії". Оба згадані, як і інші промовці, звертали увагу, що небезпека не є фіктивна, але дійсна. Бравн вказував на приклад Гітлера, кажучи: „Чи ця людина в останній розпучливій хвилині не була б важилася знищити усього живого, якщо б була мала силу?"

150 НОВИХ КАЛЕДЖІВ ЗА ОСТАННІХ ДВА РОКИ.

Вашинґтон. — Від покінчення другої світової війни незвичайно зросло число нових високих шкіл-колегій та університетів. Тільки за два останні роки додано 150 нових установ вищої освіти, як це виявляє ліста, оприлюднена федеральним Бюром Освіти. Загальне число шкіл для високої освіти в Злучених Державах дійшло до 1,808.

ПОМЕР ТАРЗАНІВ „БАТЬКО".

Тарзана, у стейті Каліфорнія. — Письменник Едґар Райс Борровс, письменник, який створив „Тарзана, господаря нетрів", помер у 74 році життя від удару серця. Небіжчик ніколи не був в Африці а відкрив там свій скарб в формі оповідань про пригоди Тарзана в Африці. Ці оповідання принесли йому $10,000,000 з розпродажі книжок і газетних уривків з життя вимріяного ним героя джунґлів. Першу повість про Тарзана написав Борровс коли мав 35 років життя. Мало творів американської белетристики мали такий вплив на американських читачів, як могутній Тарзан. Його представив Борровс як сина лорда й лейді Ґрейстровк, а лорд у свою чергу мав бути пасербом велетня Калі, й товаришем слона Тантора, льва Нуми й пантери Шіта. Оповідання про Тарзана появлялися від 1912 р. Заінтересування Тарзаном зростало з року на рік, доки не дійшло до загального поширення в газетах і фільмах. Разом оповідання про Тарзана обіймають 23 книжок. Остання повість, „Тарзан та Чужинний Леґіон," появилася перед трьома роками. Досі продано 36,000,000 примірників книжок про Тарзана. Їх перекладено на 56 мов світу. Борровс народився в Шікаґо в 1875 р., покінчив університетські студії, якийсь час служив при війську в Арізоні для поборювання апашів, був пошукувачем золота, а від 1929 р. почав писати книжки, бо „потребував грошей." Не зважаючи на смерть Борровса, його Тарзанові фільми будуть іти дальше, бо він не був їх автором. Це тільки перерібка з його книжок.

ПРИЛЕТІЛА ЛАСТІВКА, ОДНАЧЕ НЕ ПРИНЕСЛА ВЕСНИ.

До місцевости Сан Хуан де Капістрано в Каліфорнії повернулася з вирею ластівка. Сторожі Місії ім. св. Івана стверджують, що вона прилетіла, згідно з традицією, в день св. Йосипа.

Астрономічна весна в умірковані північній полосі починається в дні 21 березня. Вашинґтонське Бюро Погоди виявляє, що цьогорічна весна у східних стейтах не буде справжньою весною, бо відзначиться холодом, який триватиме до половини квітня. Тому, що перше передбачення погоди того бюра, яке заповіло холодну зиму на цілий останній місяць, показалося правдивим, треба надіятися, що теперішня заповідь буде точна. В інших околицях Злучених Держав погода буде нормальна на теперішній сезон.

ВЕЛИКЕ ЧИСЛО НАРОДИН В АМЕРИЦІ.

Вашинґтон. — Несподівано велике число народин зареєструвала за останній рік федеральна Служба Прилюдного Здоровя, бо аж 3,729,000. Попереднє велике число народин виказав 1947 рік.

НЕБЕЗПЕКА НА КАРІБСЬКОМУ МОРЮ

Вашингтон, 19 березня. — На домагання республіки Гаїті назначила Організаційна Рада Американських Держав слідчу комісію, яка саме оприлюднила висліди своєї праці. Комісія стверджує, що Ґватемаля, Куба й Домініканська Республіка несуть відповідальність за безупинні заворушення умів у тій частині Західної півкулі. Комісія вичисляє цілу низку конспірацій, які мали на меті знищити в першу чергу незалежність республіки Гаїті. Комісія взиває всі республіки привернути добросусідські відносини для добра цілої американської півкулі.

БЕЗКРИТИЧНЕ ВЖИВАННЯ СОВЄТСЬКОЇ СТАТИСТИКИ ДЛЯ ПРОПАГАНДИ

Ню Йорк. — У Журналі Товариства Американської Статистики пише д-р Наум Ясний з університету Станфорд, що різні публікації Обєднаних Держав вживають совєтської статистики на виказання промислового й іншого розвитку цієї країни. Ясний каже, що у такий спосіб О.Д. причиняються до совєтської пропаганди, бо цифри подані сов. урядом не є правдиві. Як приклад того згадує д-р Ясний опис совєтської продукції з 1948 р., яка, як сказано в публікації О. Д., є на 65 відсотків вища понад продукцію з 1937 р. На підставі своїх власних студій д-р Ясний виказує, що це не можливе.

ПІДГОТОВА ДО УЧАСТІ УКРАЇНЦІВ У ПАРАДІ ЛЬОЯЛЬНОСТИ НА ЗІБРАННІ ОБЄДНАНОГО КОМІТЕТУ

Ню Йорк, 19 березня. — На повнім зібранні пів сотні делегатів від 30 нюйорських товариств в залі Українського Демократичного Клюбу у неділю від год. 3 пополудні до 7.30 ввечір порушено цілу низку далекойдучих важливих справ, які відносяться не тільки до нюйорської української громади, але й до засадничих справ українського громадянства. Президія Обєднаного Комітету, у складі: адв. М. Гаврилко, як голова, Г. Марчак, як заступник і Марія Клячко як секретарка, проводила нарадам, а іменем управи склав звіт з підготованих справ д-р Р. Ґуґлевич. У дискусії забирали в дуже річевім тоні делегати організацій, при чому важливу ролю грали новоприбувші громадяни. Після ухвалення правильника, приступлено до вирішення таких справ: Участь української громади в Параді Льояльности в дні 29 квітня; масове віче кол. Українських Комбатантів з цієї нагоди (реф. проф. Паливода); підтримка для Українського Конґресового Комітету; поширення діяльности Українського Переселенчого Осередка в Ню Йорку; праця за справедливе переведення перепису („цензу") населення з натиском на зареєстрування українського походження громадян; підтримка для ідеї заложення Українського Інституту Америки; підтримка виступу челістки Зої Полевської, [illegible]опікою Обєднаного Комітету в дні 16 квітня. У всіх цих і інших справах рішено оприлюднити своєчасно відповідні виєснення й інструкції. Для зорганізування паради льояльности рішено взяти участь в нарадах загального комітету наступного вівтірка.

ЧЕСЬКА ДІВЧИНА, ЧЕМПІОН В КОВЗАНЦІ „ВИБРАЛА ВОЛЮ".

Лондон, 20. березня. — Чеська дівчина Ая Врзанова, світовий жіночий чемпіон в ковзанці (скейтінґ), воліє залишитися в Англії, де вона брала участь в змаганнях, як політичний втікач, ніж вертатися до опанованої комуністами батьківщини, де живуть її родичі. Британське міністерство внутрішніх справ повідомило, що Врзанова просила і одержала право азилю.

ПРИМУСОВА КОЛЕКТИВІЗАЦІЯ В ПОЛЬЩІ

Варшава, 20-го березня. — Польща, яка зі всіх совєтських сателітів досі ще найповільніше вводила в себе совєтські порядки, починає виказувати відповідний „прогрес" після того, як дістала совєтського ґавляйтера в особі маршала Рокосовського. Це відноситься головно до колективізації сільського господарства. З останніх урядових повідомлень виявляється, що протягом перших двох місяців цього року створено 406 колгоспів, в порівнянні з 243 колгоспами, що їх створено протягом попередніх двох років. Уряд всіляко змушує селян вступати до колгоспів, практикуючи всі терористичні „добровільні методи", випробувані досі в Совєтському Союзі, зокрема в поневоленій ним Україні.

БУНТ ПРОТИ ВІДВІДИН АМЕРИКАНСЬКИХ НИЩИЛЬНИКІВ В ІНДОКИТАЮ

Сайґон, Індокитай, 20. березня. — Около 4,000 індокитайських студентів і робітників демонстрували тут вчора проти відвідин в місцевому порті двох американських воєнних кораблів, нищильників „Стикел" та „Ендерсон", перемінюючи демонстрацію в справжній бунт проти західних аліянтів і піддержуваного ними індокитайського уряду Бао Даі, та в користь створеного при допомозі Москви комуністичного вєт-намського режиму Го Чі Мінга. Під час демонстрації подерто і потоптано американські та французькі прапори, що були виставлені на привіт нищильників в порті, та викрикувано проти-західні гасла, віватуючи на честь Москви та піддержуваного нею Мінга. В зударі з поліцією віддано з обох боків цілий ряд стрілів, у висліді яких около 80 осіб було поранених. На вулицях появилися барикади. Спостерігачі стверджують, що демонстрація була добре зорганізована та що вона мусіла бути „централю" підготована відповідний час наперед. В місті, що є столицею Бао Даі, заподіяно багато шкоди. Приявність американських нищильників в цьому порті була демонстрацією американського визнання та піддержки режиму Бао Даі.

НОВИЙ ВІДДІЛ У.Н.С. В НЮ ОКСФОРД, ПА.

Ню Оксфорд, Па., 20. березня. — Вчора тут відбулися перші збори розміщених на доокаличних фармах нових іміґрантів, на яких рішено основувати в цій місцевості новий відділ Українського Народного Союзу. В околиці вже було 18 членів УНСоюзу з-поміж нових іміґрантів, а на зборах зголосилось дальших 16 членів. Тимчасовим секретарем відділу став п. Щупаківський. Збори попередило перше в цій околиці українське католицьке Богослуження, що його відправив в місцевій церкві о. Сахно з Балтимор. На зборах, в яких взяв участь представник ЗУАДКомітету, його екзекутивний директор д-р Володимир Галан, обговорювано цілий ряд справ, актуальних для місцевих нових українських поселенців, як теж їхню зорганізовану участь в дальшій переселенчо-допомоговій акції Комітету. Приявних на зборах було 60 осіб. На цілі ЗУАДК зложено 100 долярів.

$635 НА УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ФОНД З ГРОМАДИ ЕЛИЗАБЕТ.

Елизабет, Н. Дж., 20. березня. — Відома зі своєї прикладної жертвенности українська громада в Елизабет, Н. Дж., веде перед і в акції збірки проголошеного УККомітетом Українського Національного Фонду, зібравши досі Національних Датків на загальну суму 635 долярів. Збіркова акція продовжується. Справа Національного Фонду була включена теж в програму вчорашнього Шевченківського Свята, в артистичну частину якого входили виступи місцевого хору Боян, під диригентурою п. Ядловського, та сольоспів відомого вже на нашому терені оперового співака Осипа Стецури, якому на фортепіяні акомпаніювала п-ні Чапельська. Знамениту промову, зв'язуючи Шевченкові ідеї з актуальними подіями, виголосив бувший премієр Карпатської України, п. Юліян Ревай. В справі Національного Фонду промовляв один з його збірщиків, п. Б. Слободян з Джерзі Сити. Свято відкрив місцевий парох, о. Чапельський, а ним проводив п. Пінковський. В справі жертвенности, як першої передумови наших національно-громадських зусиль, промовляв п. Роман Слободян. В додатку до попередніх збірок Національного Фонду, на залі зібрано $205, що й дало загальну суму $635. Приявних на імпрезі поверх 200 осіб. Свято відбулося старанням Центрального Комітету та його невтомних робітників М. Галіновича, П. Сташка та С. Могили.

НІМІЦ І БОНЧЕ КАНДИДАТАМИ НА ПОСЕРЕДНИКІВ В КАШМІРІ.

Лейк Соксес, 17 березня. — Адмірал Німіц і д-р Ралф Бонче є найповажнішими кандидатами на посередників в індійсько-пакістанському спорі в справі провінції Кашмір. Індія мала б бути проти цих кандидатур.

МОСКВА НАЗИВАЄ АЧЕСОНА „НЕПОПРАВНИМ БРЕХУНОМ"

„ПРАВДА" ДОМАГАЄТЬСЯ „АКТИВНОЇ УЧАСТИ ВСІХ ЗАІНТЕРЕСОВАНИХ КРАЇН" В ПІДГОТОВЦІ МИРОВОГО ДОГОВОРУ З ЯПОНІЄЮ.

Москва, 20 березня. — Першою московською реакцією на виступ державного секретаря Діна Ачесона в Берклі, Каліфорнія, була минулої суботи стаття в місцевій „Літературній Газеті", в якій промову Ачесона характеризується як „глупий і зухвалий ультимат", а самого державного секретаря називається „справді непоправним брехуном", „наставленим по фашистівськи дипломатом" та „найманим лакеєм підпалювачів війни". В своїй промові в Берклі Ачесон, як відомо, закликав до тіснішої совєтсько-американської співпраці та накреслив сім пунктів програми, яка мала б дозволити на співіснування західної та совєтської систем у відповідній безпеці". Свій виступ проти Ачесона, написаний відомим драматурґом Анатолем Суровом, „Літературная Ґазєта" назвала „тотальною гістерією американського брехуна". В статті закидується Ачесонові демагогічне намагання здобути американську публічну опінію фалшивим говоренням про мирові задуми". Чергового дня, в неділю, коментарі на виступ Ачесона надрукувала теж партійна „Правда", обговорюючи головно твердження державного секретаря на тему мирового договору з Японією. „Правда" домагається в підготовці цього договору „активної участи всіх заінтересованих країн" та процедури, подібної до тої, яку застосовано в договорах з Італією та іншими воєнними сателітами Німеччини. Щодо пропозиції Ачесона відносно вільних виборів в об'єднаній Німеччині, „Правда" відкидає їх, вважаючи, що насамперед повинен бути підписаний мировий договір з тою країною, відкликані всі окупаційні війська та створений конституційний все-німецький уряд, який перевів би такі вибори. Автором коментара в „Правді" є відомий коментатор Яків Вікторов, що своїм міркуванням дав заголовок: „Тотальна дипломатія на службі аґресії". Він пункт за пунктом відповідає на пропозиції Ачесона, відкидаючи їх кожну зокрема і всі разом, та стверджуючи, що „виступ Ачесона доказує повну відсудність будь-яких конкретних пропозицій, в напрямку піддержки і скріплення миру".

КИТАЙСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ ВИСАДИЛИСЬ НА КОНТИНЕНТІ.

Таіпеі, Формоза, 20 березня. — Тут офіціяльно повідомлено, що минулої суботи з'єднання китайської національної фльоти і військ, при сильній піддержці авіяції, висадились на китайському континенті, захопили місто Суґмен, 200 миль на південь від Шанхаю, та створити мостовий причілок на просторі 20 миль. Під час атаки 2,500 комуністів мали бути вбиті, а інші в паніці втекли в гори. Дванадцять годин після висадки націоналісти ще держали місто в своїх руках, хоча цілу акцію не називається „десантом", тільки „наїздом". У військових колах здогадуються, що це може бути передвісноком деманту.

ПРОБЛЕМА ПОВОРОТУ КОРОЛЯ ПРИЧИНОЮ ЗАГРОЗЛИВОЇ КРІЗИ В БЕЛЬҐІЇ.

Брюсель, 20 березня. Внутрішньо-політична кріза в Бельґії, викликана вирішеною загальним плебісцитом проблемою повороту короля Леопольда на престіл, продовжується та набирає гостріших форм. На цьому тлі минулої суботи прийшло до відставки коаліційного уряду і реґент Карло негайно доручив дотеперішньому премієрові, Ґастанові Ейскенсові, створити новий уряд. Ейскенс, не зважаючи на нові соціялістичні погрози генеральним страйком, погодився вчора створити новий уряд, призначений виключно на привернення престолу королеві Леопольдові. Він сам є членом католицької соціяльно-християнської партії і сьогодні заявив, що намагатиметься створити знову коаліційний уряд з ліберами.

ФАШИЗМ ВСЕ ЩЕ МАЄ ПОДАТЛИВИЙ ҐРУНТ В НІМЕЧЧИНІ.

Бонн, Німеччина, 20 березня.—Тоді, як большевики конкретизують свої пляни на захоплення цілої Німеччини, в західній частині тої країни знову виявляються сильні фашистівські тенденції та здобувають собі щораз ширші кола німецької опінії. Провідником цего руху є д-р Фріц Дорльс, бувший офіцер Райхсвери, що очолює тепер соціялістичну „райхс-партію", та є членом Бундестаґу. Він заявив в одному інтерв'ю, що ціллю його партії є корпоративна держава, на лад колишньої фашистівської Італії, та з пруською „елітою" у проводі. Його партія, скрайньо-націоналістична, тепер в Німеччині найшвидше зростає.

ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ ЗАГРОЗА КОМУНІСТИЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ В ІТАЛІЇ.

Рим, 20 березня. — У відповідь на останні заходи італійського уряду для припинення комуністичних безпорядків, комуністи і ліві соціялісти погрожують „болючим періодом громадянської боротьби в обороні демократичних і республіканських вольностей". Після недавнього протестаційного страйку, що був спаралізував десять італійських провінцій, уряд серіозно ставиться до цих погроз.

ТІТО ЗАПЕРЕЧУЄ СОВЄТСЬКУ ДОПОМОГУ ПІД ЧАС ВІЙНИ.

Беоґранд, 20 березня.— Маршал Тіто заперечує совєтські твердження про будь-яку допомогу Совєтів його партизанам під час війни, стверджуючи, натомість, що навпаки, югославська визвольна боротьба проти німців була великою моральною і практичною допомогою для Совєтів. Ці думки висловив югославський міністер закордонних справ в своїй передвиборчій промові.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МИРОВІ ПРОПОЗИЦІЇ АЧЕСОНА

Секретар стейту, Дін Ачесон, виголосив у Каліфорнії дві промови, на які треба звернути увагу, бо вони виявляють те, на чому базується сьогодні закордонна політика Злучених Держав у відношенні до Азії та СССР. Найактуальнішими повинні б бути сім пропозицій Ачесона в справі замирення з Кремлем. Вони коротко такі: Обєднана Німеччина з владою, що вийшла б зо свобідних виборів; відтягнення совєтських військ з країн східної Европи і вільні вибори в державах-сателітах; залишення совєтської тактики саботування в Обєднаних Державах; участь Совєтів в міжнародній контролі зброєння і атомової бомби; занехання творення і підтримування Кремлем підривних акцій в чужих країнах, спрямованих до державних переворотів; співпраця Совєтів у привереннію пошани для дипломатичних представників усіх країн; занехання Кремлем пропаганди, яка фальшиво передає населенню СССР те, що діється поза залізною заслоною.

Не менше важне є те, що сказав Ачесон про політику Злучених Держав у відношенню до Азії. Отже він підкреслив, що в Азії помітний бунт проти нужди, як і проти чужинецького панування. Рух до самостійности є сьогодні в Азії найбільшою силою. „Ми витаємо цей рух і, як у минулому, так і в майбутньому, додаватимемо йому заохоти" — казав Ачесон. Цей революційний рух, що вже в Китаю існує від яких 50 років, захопили тепер комуністи у свої руки і повели його в протилежний бік. Раніше чи пізніше китайський нарід пізнає, яким великим лихом є для нього союз зі Совєтською Росією, але американський нарід знає, що те, що діється тепер у Китаю, є йому накинене. „Народи Азії", казав Ачесон, „мусять брати під увагу факт, що сьогодні головною загрозою їх свободі та соціяльному і економічному прогресові є намагане проникання Азії совєтсько-комуністичним імперіялізмом". Ачесон порівняв ще „нужденну судьбу европейських сателітів" з „вільними державами Пакистану, Індії, Бурми, Цейлону, Індонезії і Филипин, що стали незалежними за згодою і співпрацею тих, що давніше мали над ними контролю". Він теж нагадав 6 точок австралійського міністра закордонних справ Спендера, між якими кажеться, що „угодовість є наскрізь неефективною, а навіть небезпечною" для демократій в боротьбі з совєтською агресією.

Совєтський комунізм, казав далі Ачесон, є знаряддям Совєтської Росії до цілковитого опанування якнайбільших просторів світу. Знов „основою американської закордонної політики є уможливлення повстання такого світу, в якому всі народи, включаючи і народи Азії, могли б змагати на всій лад до кращого життя".

Ми не належимо до тих, які могли повірити, що мирові пропозиції Ачесона здійснимі, коли йдеться про угоду з Москвою. Не вірить в це мабуть і сам Ачесон. Тому і видумав „тотальну дипломатію", якою мала б бути така дипломатична акція, що вела б справи в такий спосіб, щоб і до нової війни не прийшли і щоб Совєти були припинені у своїй агресії, а світова демократія скріплена.

Як бачимо, то маємо тепер до діла з новою американською мировою офензивою, яка тим разом уже виявляє цілі Злучених Держав дещо ясніше. Але в теперішніх обставинах їх навряд чи можна буде досягнути мирними засобами.

Суспільні функції держави

В обох великих демократіях, себто в Злучених Державах та Великій Британії, переводяться уже від довшого часу великі суспільні переміни. Англія, де Партія Праці далі при владі, намагається здійснювати свою соціялістичну програму. В Злучених Державах є знов довго при владі Демократична партія, яка, хоч не має з соціялізмом як таким нічо спільного, переводить суспільні реформи, які по суті мають на цілі те саме, до чого змагають англійські лейбористи. Ці реформи, що їх започаткувала демократична адміністрація, як прийшов Ф. Д. Рузвелт до влади, відомі під такими назвами, як „Ню Діл" за Рузвелта, а „Фер Діл" за Трумана. Як зачалися ті реформи, почалися одночасно широкі дискусії на тему, як далеко може держава входити своїми суспільними реформами в життя людини, перебирати контролю над її приватною ініціятивою й ділянками та обкладати її щораз більшими фінансовими тягарями. Прихильники „Нового" чи „Справедливого Розподілу" стоять за те, що модерна держава має бути „Державою Добробуту", та що вони якраз до такої держави змагають. Знов противники заявляють, що таким чином повстане не „держава добробуту", а тільки „поліційна держава" і то дуже коштовна. Критика такої Держави Добробуту появилася в промові Джорджа Е. Стрінгфеллова, віцепрезидента підприємства Томас А. Едісон, виголошеній на зібранні Злучених Дочок Конфедерації стейту Вірджинії. Цю Промову, передруковано після інтерпеляції сен. Гері Бирда в Конгресовім Рекорді, розіслано у відбитці до різних установ і вона становить підставу критики діяльности групи Нового Розподілу, а посередньо й Демократичної партії, в якій ця група має силу.

„Справжнім питанням дня в Америці є Держава Добробуту у відношенні до американізму. Тому, що ніодна велика політична партія не стоїть за ніщо інше, а за впливи на обсадження урядів, то це питання однаково інтересує обі партії, — говориться в промові. Далі такі аргументи:

Коаліція консервативних републиканців і демократів, яку очолюють сенатори Бирд і Тефт, зробила нації велику прислугу тим, що вказала на соціялістичний лад, який хочуть в Америці ввести деякі партійні політики. Вони хочуть знищити теперішній американський устрій надзвичайними видатками, незбалансованим бюджетом і уділюванням субсидій. Ленін, головний архітект комунізму, сказав колись: „Ми приневолимо Злучені Держави видавати гроші до тої міри, щоб та країна сама себе знищила".

Дуже часто ліберальні уряди знищили державу надмірними видатками. Тому нам треба виминати цієї небезпеки. Демократична партія у своїй платформі заповіла безмежні видатки, і якщо б ми були дозволили на них, ми вже стояли б перед руїною...

Кандидат на президента Ф. Д. Рузвелт в 1932 р. заповів зменшення видатків на адміністрацію на 25 відсотків і зменшення федерального бюджету, який виносив 20 біліонів, а вже за пять років довги зросли до понад 36 біліонів.

Коли в 1938 р. федеральний бюджет дійшов до 45 біліонів, то президент сказав тоді: „Наш довг є тільки внутрішнім довгом і ми не винні нікому поза кордон. Коли ми платимо відсотки, то платимо собі самим." Одначе правдою є, що ми винні гроші не самим собі, але нації. Відсотки від довгів є тепер більші ніж усі видатки на втримання країни в 1932 р.

Великобританія переводить тепер зміну економії і робить велетенські видатки. Колись таке робила римська держава і себе зруйнувала. Те саме жде Англію, а коли ми її наслідуємо, то з нами станеться те саме. Англія заміняла свої вольности за економічну забезпеку — те саме грозить нам. Ми видаємо гроші на втримання британської господарки так, як ми після війни дали Росії понад 440 мільйонів, а Польщі 480 мільйонів. Британський економіст Гарольд Ласкі сказав: „Капіталізм в Америці тримається ще на її останніх ногах." Як ми дальше будемо підтримувати британський соціялізм, то твердження Лаского здійсниться. Наші видатки після війни виносять понад 46 біліонів річно, а приходи виказують дефіцит до 7 біліонів в теперішньому скарбовому році. Довг зріс з 20 біліонів до 225 біліонів. Президент Труман теж наслідує у видатках британських соціялістів, а це грозить руїною. Проти повищих закидів, підтримуваних сен. Бирдом, поставив сен. Губерт Г. Гомфрі інші виводи на підтримку теорії про Державу Добробуту. Його думки такі: Політичний спір над Державою Добробуту зводиться до питання, чи ми схиляємося до змагань поширити добробут усього населення нашої країни, чи ми проти цього. У словнику слово „добробут" („велфер") пояснюється „станом доброго поводження, зокрема в здоровлю, маєтку і т.п. а в негативнім значенні у недопущенні до лиха або нещастя". Противники „Справедливого Розподілу" вживають цього слова в перекрученім значенні на політичну пропаганду. Вони пробують злучити його тільки з організаціями, які приходять у допомогу вбогим і нещасним і кажуть, що воно є признакою „добродійности", отже допомоги для бідноти.

Назадницькі люди вживають цього слова як фразу для погорди до поступового законодавства в суспільних справах і вони витворюють тільки гру слів. З такої гри виходить деколи погорда, часом страх до таких задумів.

Тут треба мати на увазі, що боротьба проти поступу йде від часів, коли на вступі до Конституції згадано про завдання діяльности нашого уряду. Ця боротьба триває й досі, тільки зміняються слова й заклики.

„Держава Добробуту" це щось нове, одначе новими є слова, а не зміст. У нашій історії завжди появлялися закиди маєтних людей проти видатків уряду на покращання долі широких кол населення. Тому таки треба створити департамент добробуту, який на підставі Конституції мав би „установити справедливість, забезпечити домашній спокій, подбати за спільну оборону і запевнити благодати свободи для нас самих і наших потомків та помогти втримати Конституції Злучених Держав Америки."

Президент, письменник і журналіст

Президент Карпатської України О. проф. д-р Августин Волошин, якого уродини припали на 17 березня (1874), був не тільки визначним українським політиком, патріотом і суспільно-громадським діячем, але також великим педагогом і учителем, письменником і піонером української журналістики на Закарпатті. У всіх галузях народнього життя Карпатської України брав він якнайактивнішу участь і всюди залишив велику свою спадщину. В цій статті хотів би я хоч кількома словами згадати про літературну і журналістичну діяльність.

Письменство Карпатської України до перевороту 1918 року, репрезентують три замітні постаті: Олександер Духнович, Олександер Павлович, і Анатоль Кралицький. Цей останній писав історичні оповідання, між якими найцікавіше „Князь Лаборець".

Але найбільшою постаттю і в ті часи дуже революційною явився Духнович, який не боявся мадярів і гордо заявляв: „Я русин був, єсм і буду", або „бо свої то загорами не чужі", і взивав: „Підкарпатські русини, оставте глубокий сон!". За чеської влади це було гимном „Підкарпатської Руси".

Одначе дійсне українське письменство на Закарпатті, не тільки по мові, але також своїм змістом і по суті, яке вже дорівнювало своєю літературною формою українському письменству на інших українських землях, зродилось у Карпатській Україні аж по перевороті, коли вона могла вільніше розвиватись. Його репрезентують такі імена, як Василь Гренджа-Донський, Зореслав, Іван Колос, Боєвір, Іван Ірлявський (розстріляний німцями в 1942 р. в Києві), Юрій Станинець, Юлій Боршош-Кумятський, Микола Рішко, Лука Демян та інші. Всі вони, окрім Гренджі і Демяна, дебютували в журналі української закарпатської молоді **„Пробоєм"**, що виходив у Празі від 1933.

До цих новітніх українських письменників на Закарпатті належав також Августин Волошин, який збагатив українську літературу на Закарпатті кількома оповіданнями, з яких найважніше „Маруся", повістю „Фабіола" і песою „Без Бога ані до порога", що була кілька разів виставлена в Ужгороді і була сталим репертуаром аматорських драматичних гуртків при читальнях „Прос-

(Докінчення на стор. 3-тій)

Приклад до наслідування

Для всіх тих, які сприяють визволенню свого народу і які бажають допомогти визвольним змаганням, повинно бути не тільки цікавим, але й повчаючим, як боролись за визволення інші народи.

Тут, у Злучених Державах Америки, живемо побіч айрішів (ірляндців), які завжди були добрими американськими громадянами; але це не перешкаджало їм ніколи брати активну участь у довгому, бо кількастолітньому визвольному ірляндському рухові. Ось один із найвизначніших борців за волю Ірляндії і довголітній президент визволеної Батьківщини, Де Валера, родився вНю Йорку. Його батько був еспанцем, а тільки мати була айришкою. Під впливом матери Де Валера став чи не найбільшим ірляндським патріотом, революціонером, а накінець і державним мужем і першим громадянином вільної Ірляндії.

Ірляндський нарід боровся за своє визволення кілька століть. Він також, як наш нарід, втратив був свою провідну верству. Як у нас колись, так і в них репрезентантами ірляндського народу були тільки „поп і хлоп" — як сміялись із нас поляки.

Саме за часів нашої Хмельниччини рядив у Англії Кромвел, який криваво дусив ірляндські визвольні змагання. Ціла Ірляндія сплила тоді кровю борців за права свого народу та за свою віру. Вправді, такої масової масакри, як за Кромвеля, Ірляндія вже більше не переживала, але зате переживала вона інші страхіття, а саме голод, пошести та небувалий визиск від чужих землевласників. Якщо заглянемо до статистики, то довідаємося, що в 1881 р. ціла Ірляндія мала 8 мільйонів населення а на основі перепису з 1930 р. мала тільки 4,225.000. За час від 1800-них років аж до 1914 р. виемігрувало з Ірляндії переважно до Америки 3,754.899 людей. Поважне це число. Ірляндці еміґрували не тільки тому, що з рідної землі гнала їх нужда, але, й тому, щоби з еміграції допомагати визволенню Ірляндії. Люди, які виїздили з краю, звязували себе присягою, що в новій Батьківщині ніколи не забудуть за свій обовязок допомагати старому краєві у його визвольних змаганнях. Нічого дивного, що й Де Валеру мати Ірляндка виховала на ірляндського патріота і борця.

Гнет довів до того, що ірляндці почали були забувати навіть рідну мову. Вони послугувались англійською мовою. Але й це не зломило ані їх національної свідомости, ані їхнього запалу до боротьби за визволення. Величезну ролю в визвольній ірляндській боротьбі відіграла ірляндська імміграція в Америці. Вона всю визвольну боротьбу фінансувала. За останні століття ірляндська імміграція зложила на ту ціль щонайменше кількасот мільйонів долярів. Айриші ані не стидалися свого походження, ані не отягались складати жертви на їхні народні цілі, а в першу чергу на визвольні цілі.

По кількастолітній боротьбі вони таки дійшли до того, що в 1917 р. проголосили вільну ірляндську републику. В грудні 1921 р. Англія підписала з Ірляндією договір, на підставі якого, Ірляндія (без Ульстеру) стала домінією англійської корони. За кільканадцять літ Ірляндія цілком відділилась від Англії, а навіть в останній великій світовій війні вела свою окрему політику, проголошуючи свою невтральність. Вона розуміє добре визвольні змагання інших народів та їм сприяє. Ірляндія нераз уфундувала великі посилки для ДП і політичних утікачів у Німеччині. Вона дала приют та забезпечила стипендіями деяких українських студентів у своїй столиці.

Варто нам усім, що живемо на цій землі, призадуматись дещо над завзяттям, витревалістю та жертвенністю американських ірляндців. Може й добре було б не тільки дечого від них навчитись, але й їх наслідувати на полі підтримки визвольної боротьби. Вони жертвували для неї не тільки майно, але часто й життя, бо пробирались до старого краю, щоб особисто підтримати тамошню боротьбу.

Такі міркування в нас особливо на місці тепер, коли здійснюється збірку датків до Українського Народного Фонду, призначеного на українські політично-визвольні змагання.

В. М.

Таня Самчук.

КИЇВ ФІЛЬМУЄ

(Жмут споминів.)

11)

Я оселилась разом зі Смирновою у одній кімнаті і ми спали на одному, двоспальному ліжку. Вікна нашої хати виходили наморе, на схід, і як висходило сонце, ми могли бачити безмежний простір, залитий сяйвом соняшного світла. Ранками я купалась переважно одразу у хвилях моря, беріг був пологий, пісковий і ніби створений для пляжі. Властиво це не було саме море, а знаний Керченський пролив, що сполучує моря Чорне з Азовським. Десь там далі у синьому просторі славна Тамань і козацька Кубань, частинно моя батьківщина, бо там на Кубані у приморському місті Єйську, де мій батько ще перед першою війною, був адвокатом і головою міста, я прожила кілька років свого дитинства. З того я так мало памятаю, але все таки знаю, що там був у нас великий дім, сад з басейном і водограєм. Той басейн дуже добре мені запамятався, бо до нього одного разу впала моя найменша сестра і мало, мало не втопилася.

Тому це повітря, ціла ця природа є для мене близькою. Я люблю море і тому при кожній нагоді старанно використовую його свавільні пестощі. Ми зі Смирновою рано-раненько вставали і бігли по піску у виступцях, а вже по хвилині кидались у обійми хвиль, а при тому, як звичайно жінки, порядно гармідерили.

Али ми прибули сюди не бавитись і не любуватися природою. Одразу після нашого прибуття почалась робота. Здіймались різні сцени, робились проби. Я мусіла завжди приймати у тому участь, бо крім своєї власної ролі, ми мусіли помагати і при інших кадрах. Робили масовку, різні малі сценки. Білинський хоча правив за здібного режисера, але він не був Довженком. Робота йшла все таки гаразд, лише дуже часто нас підводив наш премієр Мінін. Він любив бувати в містах злачних і питних і тому часто приходилось раніш, ніж йти на роботу, розсилати гінців на всі кінці в розшуки за нашим Мініном. Знаходили його часто аж у Керчі, у якомусь веселому місці, режисер лютував, а коли робилися Мініну якісь вичітки, він звичайно, з почуттям абсолютної певности у себе самого, казав: — Не подобається? Розчот! — Але ж ви підписали контракт! — Контракт, кажете? Да! Хочете, щоб я показав, що значить для мене ваш контракт? — Білинський, розуміється, не хотів, щоб той йому щось показував, мирився з положенням і робота йшла далі.

Смирнова йшла дуже добре і мала вона за собою своєрідну історію. Вона ніде і ніяк не готовилась до своєї фільмової роботи. Її знайдено сливе на вулиці, а ще краще у крамниці одним режисером для фільму „Хліб". Це було перед парою роками і з того часу вона вже здобула собі справжнє імя. Вона дуже добре виконувала свою ролю, була надзвичай фотогенічна, дуже природня і то в різних ролях і різних ситуаціях.

Якось стерлось з памяті багато подробиць, а в тому також і ті люди, що були біля нас. Памятаю лише одного японця, що був заанґажований для цього фільму з Москви і був, здається, студентом інституту сходу. Запамятався він мені тому, бо з першого дня нашого там перебування, він був лишився до кінця моїм поклонником. Цю свою ролю, по звичаю людей сходу, він виконував делікатно і дискретно. Він був дуже до мене уважним завжди намагався зробити мені якусь приємність і завжди мене пильнував. Одного разу ми робили більшу прогулку в прибережні гори. Ми йшли вузькою стежкою, що вилася по схилі гори. Мій японець дуже делікатно намагався бути біля мене. Стежка була вузька і він йшов побіч мене майже по краю схилу. Це було для нього небезпечне і я сказала, щоб він йшов за мною з-заду. — А що як закрутиться голова, проговорив він майже шепотом і з таким чуттям, що це мене зворушило. При тому він навіть не сказав, кому то та голова закрутиться і треба було лише догадатись.

Дуже звертав на себе увагу кінооператор групи Іван Шекер. Молодий, здібний учень і асистент Демуцького, він багато спричинився до успішного завершення фільму. Пізніше, після арешту і висилки Демуцького, він став кінооператором у Довженка. Свою ролю я виконала останнього дня нашого виїзду і випала вона мені добре. Памятаю гарний, сонцяший ранок, синє, широке море, напередодні падав дощ і все рослинство зазеленіло. Під цим настроєм я вийшла на беріг моря зустріти свого „коханого", що прибув з плавання. Мені здавалося, що я не наподоблюю життя, а живу; був порив і було приємно від того.

А по обіді того самого дня, ми вже прощалися з нашими гостинними господарями рибацького поселення і їхали до Керчу. Того самого вечора ми сідали до потягу — Керч-Київ.

(Дальше буде).

БУДОВА ДЕШЕВИХ ДОМІВ

Змагання адміністрації Трумана до створення великих федеральних фондів для будови родинних домів при допомозі довготривалих позичок підхопили будівляні підприємці („контрактори") і приготовляються в цьому році до великого бизнесу. Бо ж хто будує дім, все одно якими фондами, потребує будівничого.

У місяці лютім відбуло в Шікаґо свою конвенцію Краєве Товариство Будівничих Домів і там виявилося, що коли в місяці січні 1949 складено пляни на будову 30,000 домів у цілому краю, то на лютий 1950 упляновано вже 80,000 мешкальних домів чи загалом мешкань.

У Сан Франсиско заповіджено зїзд 1,500 будівельних підприємців на біжучий тиждень, а це дальша вказівка, що розбудова мешкань, стримана на якийсь час після війни, піде тепер повним розгоном. Між контракторами дасться уже завважити завзяту конкуренцію, що знов причиняється до подешевіння будови. Передбачують, що в біжучому році контрактори перепустять через свої руки яких 30 біліонів долярів на будову. З того 20 біліонів піде на нові доми, а 10 біліонів на поправу і перебудову старих домів. Щоб злагодити конкуренцію, контрактори почали ділити працю поміж себе, так, що одні займаються викопуванням ям на підвалля й фундаменти, інші беруть підприємства на вставлення рур і приладів до топлива („пломбінґ"), а ще інші на вставлювання різної машинерії. Щойно на кінці беруться до самої будови, тобто стін, помосту, даху, ґанків і т. п.

Теперішній вік — „атомовий вік" — стоїть під знаком будови малих домів, звичайно „фабрикованих", тобто складених з різних частин, вироблених у фабриці. Колись люди погорджували такими домами, вважаючи їх за тимчасові і нетривкі. Тепер приходять до висновку, що саме такі доми зовсім відповідні і тому контрактори радо приймають замовлення на будову таких домів у тих, що мають парцелі під будову. Ці доми ще найдешевші. Пересічна ціна самого дому — без будівляної парцелі — виносить від $5,200 до $9,000. Біля 75 відсотків цьогорічних домів це будуть фабрично вироблені доми.

Фабрики домів порозкидані по всіх закутинах країни, від півночі до півдня. Їх нараховують до 80. Їх положення залежить від матеріялу, який можна дістати в даній околиці. Уряд допомагає таким підприємствам позичками, щоб помогти громадянам, що після війни шукають за мешканнями. Недавно читали ми в газетах, що підприємство фабрикованих домів „Лустрон Корпорейшен", у стейті Огайо, зголосило банкротство, хоч федеральний уряд дав йому $30,000,000 позички. Видно, що й так субвенціонований цей бизнес — не дуже певний.

Фабриковані доми містять пересічно дві спальні, кухню, лазничку, світлицю. Стовпи мають бути залізні, покриті алюміном, а стіни зроблені з плит, покритих ґіпсом. Дах зроблений з бляшаних плит, покритих асфалтом. Такі доми можуть бути цілком самостійні і відокремлені, але є теж такі, що їх можна злучити разом і так побудувати свого роду апартаментові доми навіть по 14 мешкань на винаєм по $40 місячно.

Ще тільки йдеться про табуларні („мортґеджові") позички на такі фабрично вироблені доми. Підприємці щойно студіюють цю справу. Вони кажуть, що не в кожнім кліматі можна побудувати такий самий дім. Отже від тривалости й придатности дому залежить мортґеджова позичка, яку дають банки чи інші установи. Якщо йдеться про позички з федеральних фондів, то так, як справи стоять сьогодні, треба зголошуватися за позичку в кожнім випадку окремо.

Бібліотека Конґресу і народу

З 1-го січня 1950 року Бібліотека Конґресу у Вашинґтоні вступила в 150-ий рік свого існування. За минулі півсторіччя вона стала величною державною інституцією, готовою служити кожному, хто цікавиться її скарбами. В той же час вона де-далі більше розвивається і вдосконалюється для якнайкращого виконання своєї основної функції — обслуговування членів Конґресу.

Ще в давні часи історії ЗДА, коли Конґрес переїжджав з Филаделфії на місце постійного осідку — до Вашинґтону, була винесена ухвала про заснування Бібліотеки Конґресу і асиґновано 5,000 долярів на закупівлю книжок, потрібних членам Конґресу. Це було в 1800 році, а в 1814 році Бібліотека уже мала понад 3,000 томів. Та проте пожежа 24-го серпня 1814 року цілковито знищила Бібліотеку, яка згодом була поновлена за рахунок купівлі приватньої бібліотеки Тамеса Джеферсона. В 1851 році нова пожежа знищила дві третини книжок, але урятоване багатство стало ядром, навколо якого купчилися нові придбання.

Сьогодні Бібліотека має понад 8,5 мільйонів книжок, понад 11 мільйонів рукописів, майже 2 мільйони мап та ілюстрацій, більше двох мільйонів нот, а крім того платівки для фонографу (рекорди), часописи, картини, кіно-фільм, мікрофільми та інші матеріяли. Серед манускриптів є папери майже всіх американських президентів — від Вашинґтона до Кулиджа, папери багатьох державних діячів, наприклад, Александра Гемилтона, першого міністра фінансів, або Джорджа Норриса, відомого ліберального сенатора-республіканця з Небраски.

Бібліотека має найбільше в світі книжок з літунства. Збірка китайських книжок є найкраща в світі поза Далеким Сходом, так само як збірка російських книжок є найбільша поза Совєтським Союзом.

Збірки Бібліотеки почали дуже швидко збільшуватися після 1897 року, коли вона переїхала з Капітолю в спеціяльно побудований величний кам'яний будинок Бібліотеки Конґресу. В 1939 р. зроблено прибудову. Тепер головний будинок і прибудова разом мають приблизно 36 акрів площі, а якби всі сталеві книжкові шафи Бібліотеки витяглись — то утворили б лінію завдовжки в 250 миль. Бібліотека має 20 читалень, понад сто невеликих кімнат для серійозних читачів і 225 індивідуальних кабінетів для учених, що працюють над дослідами, що мають державне значення.

Бувши Бібліотекою Конґресу, Бібліотека проводить всі дослідження, що бувають потрібні сенаторам і представникам, в зв'язку з їх обов'язками законодавців.

Бібліотекою може користуватися абсолютно кожний, а якщо хтось не може особисто приїхати до Вашинґтону, то може зажадати потрібну книжку через свою місцеву бібліотеку, яка зможе виписати її через міжбібліотечний абонамент. Також Бібліотека Конґресу робить за недорогу ціну фотографічні копії з потрібних матеріялів. Також виготовлюються бібліографічні списки на певні теми. Крім того Бібліотека веде облік цінних книжок, що є в інших бібліотеках ЗДА та навіть за кордоном.

Кошти на працю Бібліотеки призначає Конґрес. Деякі кошти надходять як подарунки і від продажу ілюстрованих карток, що випускає Бібліотека. Бібліотека Конґресу славиться, як одна з найбільших бібліотек світу. Це одна з найбільше використовуваних народом бібліотек, як і годиться в нашій великій демократичній країні. Тепер директором її є Лютер Івенс.

Президент, письменник і журналіст

(Докінчення зі стор. 2-гої).

віта" на селах. Повість „Фабіола" була дуже популярною між населенням і це мабуть спонукало А. Волошина до того, що перепрацював її на драму, яка була виставлена в Празі Українською Драматичною Студією в осени 1939. Друком вийшла в В-ві „Пробоєм" в Празі в 1940. Іншу його песу „Князь Лаборець" не дозволила В-ву „Пробоєм" видати друком празька гітлерівська цензура. В наступних роках написав Волошин кілька оповідань, повість „У плаю", з верховинського життя і драму „Син Срібної Землі", про повстанського провідника сот. Юрія Довжу. Книжки мали вийти друком у В-ві „Пробоєм" в Празі 1944, але в січні того року ґестапо арештувало автора цих рядків і В-во „Пробоєм" запечатало. З ним припечатало також долю видання цих літературних праць Августина Волошина, рукописи яких остались у цензурних урядах у Празі.

Але куди важнішою є роля Волошина в закарпатській українській журналістиці. Він був дійсним піоніром і батьком української журналістики в Карпатській Україні. В другій половині XIX століття виходили якийсь час на Закарпатті часописи „Карпат", „Світ", „Листок" і „Церковна ґазета", яку видавав великий москвофіл і пропагатор московського православія Раковський. Всі ті газети були друковані церковно-славянською мовою, зі сильними москвофільськими тенденціями. Майже ніхто, хіба крім редакторів і видавців, їх не читав, бо закарпатське населення нерозуміло взагалі мови, якою вони були писані. Тому Августин Волошин започав 1903 р. видавати тижневик „Наука" для українського населення на Закарпатті, писаний його мовою. Волошинова „Наука" була одиноким українським часописом у Карпатській Україні за мадярських часів. З „Наукою" зачав видавати у 1907 р. тижневий додаток „Село", присвячений селянським справам і рільництву. У цім його видавництві видавав також народні календарі та брошури популярно-наукового змісту, які були одиноким джерелом позашкільної освіти закарпатського населення.

По перевороті, за чеського режиму видавав Волошин цей часопис далі, як український тижневик під заголовком „Свобода" і був він від 1925 органом Християнської Народної Партії в Ужгороді, яку очолював А. Волошин. В місяці червні 1938 цей тижневик перейшов на щоденник п. з. „Нова Свобода" і стався органом Закарпатської Народної Ради, а відтак був владним півофіціозом і органом Українського Національного Обеднання. Останнє число щоденника „Нова Свобода" вийшло 15 березня 1939, бо мадяри заборонили далі видавати. Це був одинокий український часопис, що проіснував найдовше зі всіх закарпатських часописів і спричинився дуже багато до української національної свідомости закарпатського населення та його освіти.

В 1922 р. організує Волошин видавництво „Пчілка", з рамени якого започав видавати в Ужгороді в 1932 дуже цікавий ілюстрований журнал для закарпатської шкільної молоді — місячник „Пчілка", якого вийшло десять річників. До „Пчілки" дописували крім старших українських письменників і журналістів зі всіх українських земель також учні середніх шкіл і студенти. „Пчілка" була дуже популярною між закарпатською молоддю і залітала навіть в найдальші закутини Карпатської України. У видавництві „Пчілка", якого видавцем і власником був Волошин, видав він також біля півсотні книжечок і брошур. Були то оповідання, поезії, казки, песи, календарі та інші книжечки загальноосвітного характеру для молоді і селянства та робітництва на Закарпатті.

В 1930 заложив Волошин з д-ром Михайлом Бращайком новий український тижневик п. н. „Українське Слово", який був понадпартійним і проіснував аж до 1938. В 30 роках зорґанізував він в Ужгороді Товариство Українських Письменників і журналістів, яке зайнялося видаванням творів своїх членів. Проіснувало аж до кінця державности Карпатської України, гуртуючи в собі всіх працівників пера на Закарпатті.

Августин Волошин був одним з найбільших закарпатських українських журналістів, який не тільки багато писав, але також організував, матеріяльно підтримував і поширював українське друковане слово на Закарпатті. Для українського письменства і для української журналістики він міг ще дуже багато дати, якби МВД (НКВД) в Празі не арештувало його в місяці травні 1945 і не вивезло кудись до СССР, де його вбито.

Тільки повне зібрання письменницької творчости і публіцистичних праць виявить повну великість Президента Августина Волошина, як письменника і журналіста.

Степан Росоха.

Євшан-зілля нашої молоді

Проблема виховання молодого покоління в сучасній у-каїнській еміґраційній дійсності виростає до розмірів першорядної ваги. Від розв'язки цієї проблеми залежить чи наша молодь в змінених умовах життя зможе зберегти духовий зв'язок з Батьківщиною, щоб підготуватися до сповнення історичного завдання: стати перед світом носієм Української Правди, чи розтопиться безслідно в чужинецькому морі.

Одним з основних засобів нашого виховного пляну на чужині мусить бути рідна книжка для молоді. Книжка для її духа — це те саме, що пожива, повітря, вода й сонце для її тіла. Силою й чарами слова книжка підтримує почуття любови до всього, що рідне: рідної землі і народу, його мови, прадідівської віри та предківських традицій. Неможливо уявити собі наше існування на довшу мету в діяспорі-розсіянні без книжки для молоді. Це означало б її духову загибіль. Цього не сміє допустити ніяке покоління батьків, що дорожить майбутнім народу. Наша молодь мусить дістати свою книжку — частину втраченої Батьківщини. Проблема ця настільки важлива, що її не сміють відсувати в тінь ніякі інші наші турботи. Безліч листів з усіх країн переселення підтверджують факт, що діяти треба негайно й рішуче.

Найгостріше вагу цього питання розуміють люди, згуртовані в „Об'єднанні Працівників Дитячої Літератури" (ОПДЛ).

Створене на еміґрації в Німеччині 1945 р., ОПДЛ згуртувало ряд фахівців у ділянці дитячої літератури — сучасних письменників для дітей, літературознавців, образотворчих мистців, музик-творців дитячої пісні, педагогів і інших працівників у користь української дитини.

Об'єднання відбуло ряд творчих з'їздів-конференцій, вислідом яких були друковані праці з ділянки теорії й історії дитячої літератури та зв'язаних з нею психологічно-педагогічних питань. Одночасно з цим ОПДЛ взяло на себе важкий в умовах повоєнної Німеччини обов'язок дати нашим дітям і молоді доброякісну рідну книжку в руки. З цією метою проголосило два конкурси на твори дитячої літератури і створило видавництво під назвою „Нашим Дітям", яке без огляду на великі труднощі, на брак фондів, урядових ліцензій, приділу паперу і т. п. всеж вспіло видати кругло 40 випусків дитячої літератури, в тому ряд видань високої літературної й образотворчо-мистецької вартости.

У своїй праці ОПДЛ базувалося й базується на всеукраїнських основах, а на прапорі своєму ставить національні українські ідеали, християнську етику й мораль.

Праця ОПДЛ найшла своє повне признання серед загалу нашого громадянства, але вона далеко незавершена. ОПДЛ вважає, що вона буде завершеною тільки тоді, коли кожна українська дитина на чужині діставатиме в руки рідну книжку — таку чарівну й дорогу, якою є для нас і мусить бути для наших дітей наша Україна.

Визнаючи це, і одночасно йдучи назустріч численним зверненням-проханням батьків, ОПДЛ вважає необхідним і гостро актуальним поширити свою працю в користь української дитини на нові терени поселення нашої еміґрації і вкупі з цим приступити до періодичного видавання літератури для дітей і молоді.

З цією метою створено в Канаді, в Торонто, відділ В-ва „Нашим Дітям", який і приступає до видавання дитячої й юнацької бібліотеки п. н. „Євшан-зілля" в формі періодичного випуску, з одночасною підготовкою до видавання першої в нас хрестоматії української дитячої літератури і Української Дитячої Енцеклопедії — Книги Знання.

Здійснення цього видавничого пляну є можливе тільки при допомозі всього українського громадянства — в першу чергу батьків і матерей. Ця допомога — це передусім негайна й масова передплата бібліотеки „Євшан-зілля", а далі пожертви на створення й розбудову видавничого фонду. Передплата бібліотеки „Євшан-зілля" виносить річно 3 дол., (або рівновартість у чужій валюті) з цим, що кромі щомісячних випусків передплатники могтимуть одержувати й додаткові випуски, що їх кількість і об'єм будуть залежні від кількости вплачених передплат і пожертв.

Всі видання будуть, як і досі, редаґовані фахово, багато ілюстровані, а перед друком підлягатимуть оцінці літературних, педагогічних і образотворчо-мистецьких рецензентів.

Передплату і пожертви на вид. фонд прохаємо слати на адресу: **„Yevshan-Zilla", Ukrainian Monthly, 217 Dalhousie St., Toronto, Ont., Canada,** подаючи одночасно докладну адресу і вік дитини (маємо на увазі дітей від 2 до 16-17 років життя) і адреси знайомих дітей.

Проголошуючи передплату бібліотеки „Євшан-зілля" і творення шляхом пожертв видавничого фонду дитячої літератури, звертаємося з кінцевим словом до всіх українців на еміґрації:

Допоможіть донести до юних сердець подих Рідного Краю, дайте нашим дітям євшан-зілля — рідну книжку!

Об'єднання Працівників Дитячої Літератури, Представництво в Канаді

ЗІ СПОРТУ

Дня 18. лютого я случайно довідався, що до Ню Гейвен приїхала відбиванкова дружина Українського Спортового Товариства при церкві св. Йоана в Нюарку на І.М.С.А. турнір пвн. схід. стейтів Америки. Вістка ця швидко розійшлася по місті, й за хвилину гурток наших знайомих був вже на місці змагань. Було там одно велике грище й три бічні менші. В тій великій салі були порозвішувані по стінах написи всіх клюбів, які брали участь в змаганнях, а на самій майже середині виднів великий напис: „Укрейнієн Спорт Клоб". Придивляючися змаганням, подивляли ми наших змагунів, які перші з усіх інших національностей піднялися показати американцям, що українці також займаються вміло тим спортом не менше, як американці. Склад дружини: д-р Стефанівський, Любомир Рудзінський, Василь Василяк, Юрій Струтинський, Ігор Сохан, Любомир Осадца, Мирон Ломага і Богдан Гайдучок, який більше займався полагоджуванням всіх формальностей як гранням.

Всі змагуни вийшли в повному вирядї. На плечах виднілися великі білі числа, а на грудях жовті трикутники з синіми тризубами і написами „У. С. К."

Першим противником „У. С. К."-у був клюб „Бінгемтон", який в 1948 році здобув тут же третє місце. Це не застрашило наших змагунів і по тяжких трьох сетах розкладають цілковито противника.

В наступних змаганнях між „У.С.К." а „Бостон" українці рівнож виграють. Здивовані амер. репортери просять про різні інформації до різних спортових журналів.

Після тих других змагань наступила довга перерва, на якій ми познайомилися зі змагунами. Приємно було слухати, як молоді змагуни не могли знайти слів похвали для свойого голови, о. ігумена В. Краєвського, який щиро попирає не лише їх спортову дружину, але також щиро інтересується і іншими товариствами, через що є загально люблений.

У такій то веселій дискусії минула нам ціла перерва. Ми повернули назад на салю змагань. Укр. дружина провадить у пів фіналі. Однак цей веселий настрій не триває довго, коли то„У.С.К." програє в двох сетах зі „Семден" як також зі „с. т. Вашингтон", чим закінчує дальшу розгривку за перші три місця і о 9-тій годині виїжджає домів.

Вертаючи до хати, задумався і прийшло мені на гадку, чи не можемо мати ми в кожнім більшим осередку спортової дружини, створити в кожній місцевості товариства любителів спорту і музики, які могли б це фінанувати. Бо як каже пословиця: „подай руку дитині, а вхопиш батьків за серце; Полюбіть молодь а молодь вас полюбить".

Д-р П. Гайдучок.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЕМБРІДЖ, Па.

З однорічної діяльности Від. 161 У. Н. Союзу

Наперед треба згадати, що квоту 18 нових членів, призначену Бр. св. Василія Вел., 161 Від. У. Н. Союзу, ми виповнили ще з надвишкою 24 членів, бо вписано 42 нових членів.

Коли візьмемо під увагу, що у нас є ще другі два відділи У. Н. Союзу, та п'ять відділів інших українських організацій, що також переводили кампанію за новими членами, та що минулий рік не був добрий до організування нових членів з причини страйків та безробіття, то всетаки нашому молодому фінансовому секретарові Андрієві Дзюлові таки вдалося при помочі других урядників вписати в ряди Укр. Народ. Союзу 42 нових членів, в тому восьмеро з новоприбулих зі скитальщини. Тим прибутком наш відділ вшанував 55-літній ювілей У. Н. Союзу.

В минулому році у нашім відділі запали корисні ухвали для старших та молодих членів. Старший член, що доживе 70 років життя, перестає платити свої місячні вкладки; за нього платитиме братська каса. Таких членів у відділі вже маємо трьох. Це є велика поміч старшим членам. Також в минулому році підвищено допомогу хорим. Член платить до братської каси 50 центів місячно, а на випадок слабости дістає 9 долярів тижнево допомаги. Таку суму дістає впродовж 13 тижнів, а в дальших 13 тижнях хорий член дістає по 6 долярів тижнево. Допомогу хорим, платиться від першого дня слабости, як член викажеться лікарською посвідкою. Титулом допомоги хорим членам відділу виплачено в 1949 р. $352,50.

Наш відділ закупив в минулому році серію українських книжок в англійській мові за $25, які видав У. Н. Союз. Ці книжки дарував міській бібліотеці, про що обширніше писало місцева газета, як теж помістила знимку передачі цих книжок відділовими урядниками управі бібліотеки. Ще згадаємо, що на початку цього року закуплено таку серію книжок теж і для місцевої Джуніор Гайскул. Таким способом наш відділ старається обзнайомлювати американців з Україною і українським народом.

Минулий рік був історичним роком нашого братства і відділу, бо 18 вересня спалено морґедж репрезентативного дому, що було получено з бенкетом. Головними промовцями на цьому торжестві був п. Роман Слободян, головний касієр У. Н. Союзу. Також виступали з промовами пані М. Малєвич, заступниця головного предсідника, і пані Евгенія Зенко-Жеребняк, головна радна У. Н. Союзу, як теж інші гості.

Не забув наш відділ і за нещасних наших скитальців, що рятуючи своє життя втікали в світ за очі. Відділ жертвував в травні 50 долярів, а з нагоди палення морґеджу других 50 долярів на допомогу скитальцям. На будову Українського-Католицького Семинара у Вашингтоні асигновано 100 долярів. На добродійні цілі у нашім місточку, як українські так і американські, жертвовано 210 долярів. Річна вкладка до Українського Конгресового Комітету 20 долярів.

Для студіюючої української молоді в Европі переведено між членами збірку, і на листу зібрано 33 долярів. Спис жертводавців вже був у „Свободі", але між жертводавцями пропущено, або помилково подано таких: Стефанія Дзюбінська, А. Підуфалий, Т. Гищак.

Відділ брав участь на конвенції Ліґи Української Молоді Північної Америки. Також брано участь у зборах в Пітсбурґу, що були скликані в цілі заснування філії У. К. Комітету на Пітсбурщину. Був теж заступлений на окружних зборах відділів У. Н. Союзу в Пітсбурґу, як також на 60-літнім ювілею Бр. св. О. Миколая, від 53 У. Н. Союзу, також в Пітсбурґу, що відбулись того самого дня, і при самім кінці 1948 року, а що вже було по річних зборах нашого відділу.

З нагоди прибуття Української Капелі Бандуристів до Пітсбурґа, уряд відділу постарався за два великі автобуси, щоб більше членів та нечленів мали можливість поїхати і почути виступ наших славних Бандуристів.

Фінансовий звіт на річних зборах виказав, що загального приходу було $17,237.07, а розходу $15,285.75. Чистий прихід $1,951.27. До заряду на 1950 р. увійшли слідуючі: П. Вороновський, предс; А. Дзюла, фін. секретар; І. Протиник, касієр; И. Литвин, рек. секретар; И. Родьо, Е. Гищак і І. Тиро, контролери; И. Табіш, управитель. До уряду, крім рекордового секретаря, ввійшли члени, що вже роджені в Америці.

Слід ще згадати, що в минулому році жінки та дівчата нашого відділу, щоб набути все, що потрібне для недавно набутого будинку, зорганізувались під назвою U. N. A. Auxiliary і під проводом пані М. Савчишин влаштовують імпрези. Отсей звіт з однорічної діяльности і жертвенности від. 161 повинен бути заохотою для новоприбулих, як і для тут роджених, ставати в ряди У. Н. Союзу і нашого відділу. У. Н. Союз є не тільки асекураційною організацією на сильних підвалинах, але теж нашою ідейною й культурною установою й від нас самих по відділах залежить, щоб він таким остав, у центрі й на місцях. Союз є таким, якими ми є!

П. Литвин.

ДІТРОЙТ, МІШ.

На „Святі Героїв" уряджeнім Централею Українського Золотого Хреста і відділами УЗХ ч. 14 і 34, дня 12. лютого 1950 р. в Дітройті, зроблено збірку на потреби ЗУАДК і УКК. Датки зложили слідуючі особи:

По дол. 2.—: А. Блащук, Левкуш, М. Ґорин, Н. Потій, Ів. Костюк.

По дол. 5: п. І. Семеґа.

По дол. 1.—: ПП. Федик, Г. Шеремета, Чайдак, Петрик, Шеремета, Сухий, Миськів, Ігнатюк, Зубальський, Рибчуняк, Евг. Федак, Котович, Др. Коропей, Паламар, Дм. Гох, Вень, А. Л. Кат, Котович, Тиро, Старжинський, Т. Скальський, Н. Н., Королишин, Малинин, Градовська, Курилишин, Курилів, І. Панчук, П. Семеген, В. Зубар, І. Турецький, П. Воленець, М. Кос, Лободовський, М. Атаманець, М. Семеґа, А. Старко, І. Онуфрик, М. Андруевич, М. Галич.

Після обчислення розходів, вислано на руки УКК суму — дол. 29.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МАЯМІ, ФЛОРИДА. — Тов. ім. Миколи Лисенка, від. 368, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 26. березня, в годині 7. ввечір, в домі Стефана Маіка, 3542 S. W. 16th St. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. — В. Подобинський, предс.; С. Маік, секр.; Марія Ткачик, кас.

ТАРЗАН, ч. 2303. Тарзан зачув крики Ніти.

Одна з вибухаючих пляшок залетіла над джунглі, куди перебігав Зі з своїми спільниками в напрямі водопаду...

...а Ніта, втративши нерви, закликала з розпуки.

Д-р Зі гнівно затулив її уста руками...

...одначе малпочоловік уже був почув її далекий крик.